

HEIKI VILEP

**UNE-MATI
UDUJUTUD**

HEIKI VILEP

UNE-MATI UDUJUTUD

TARTUS
2008

Illustratsioonid: Ott Vallik (Moritz)
Küljendaja–kujundaja: Aivar Õepa
Kirjastaja: A–Disain OÜ

© Heiki Vilep

ISBN: 978–9985–9718–6–4

Tänu:
Eesti Kultuurkapital

**UNE-MATI,
MADLI
JA
LAMBAD**

See kõik sai alguse ühel tavalisel õhtul. Ema–isa olid tööst väsinud ja kumbki ei viitsinud väikesele Madlile unejuttu rääkida. Kell oli juba ammu üheksa läbi, aga ilma unejututa ei tulnud Madlile uni kohe mitte kuidagi peale. Ta proovis vägisi silmi kinni hoida ja kujutas ette suurt lambakarja, nagu emme oli õpetanud. Lambad muudkui hüppasid ja hüppasid ükshaaval üle aia — ikka vups ja vups.

„Üks, kaks, kolm, seitse, viisteist, sada, palju...“ luges Madli lambaid. Kuna ta eriti veel numbreid ei tundnud, siis luges ta täpselt niipalju, kui oskas:

„Üks, kaks, kolm, seitse, viisteist, sada, palju...“

„Mis teed siin?“ küsis korraga keegi otse Madli kõrva sisse. Madli avas ehmunult silmad ja nägi enda kõrval voodis pesuehtsat Une–Matit.

„La–lambaid loen,“ vastas ta kogeldes mehi–kese küsimusele.

„Ähh, ära jama!“ arvas Une–Mati. „See asi iga kord ei tööta. Kui kõik numbrid selgeks saad,

siis proovi uuesti. Siis mõikab paremini.“

„Ahsoo,“ jäi Madli mõttesse.

„Just,“ kinnitas Une–Mati ja võttis kotist para-
ja peotäie liiva.

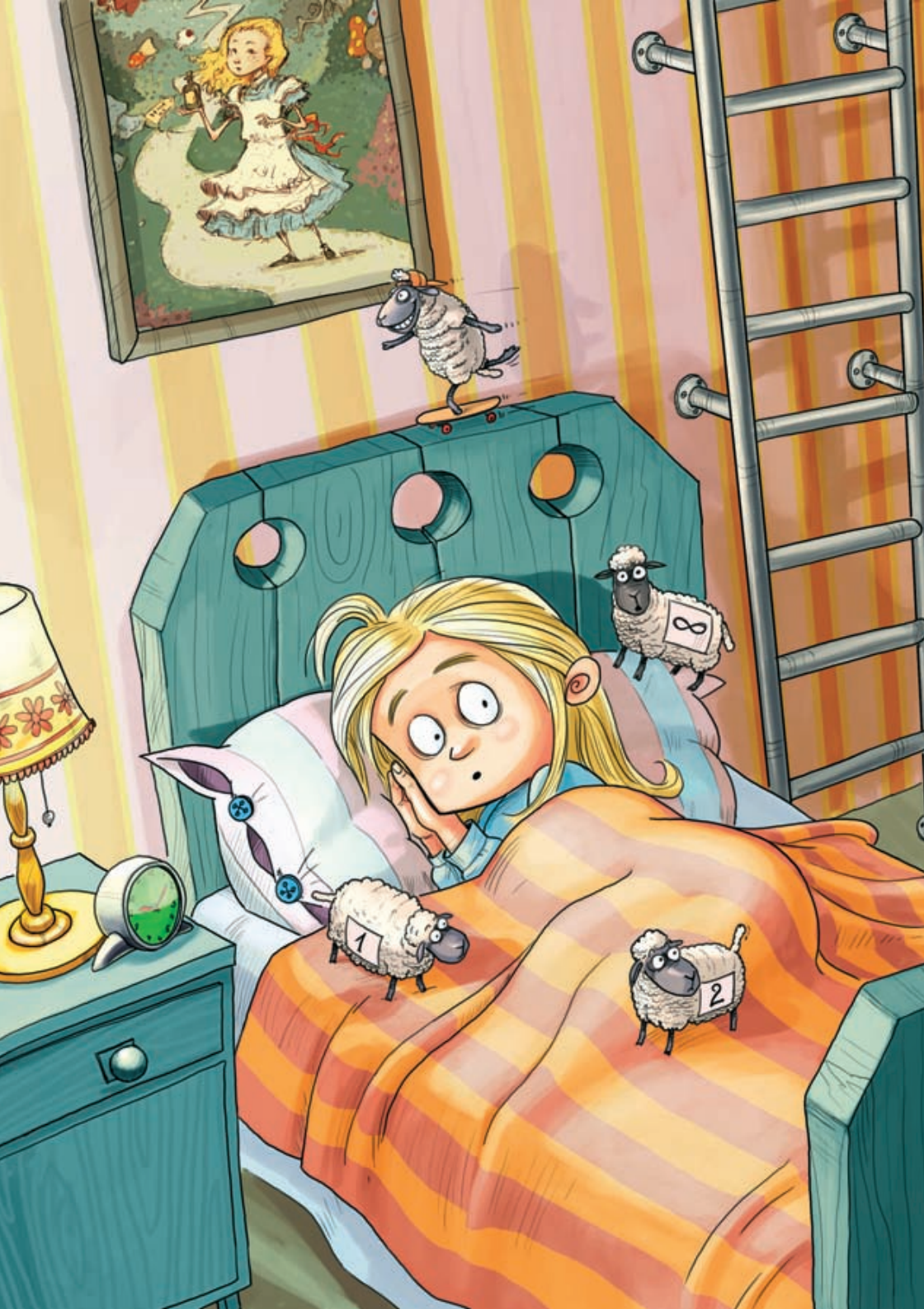
„Ma puistan sulle parem liiva silma.“

„Liiva või?“ vaatas Madli uudishimulikult
Une–Mati peopesa.

„Liiva jah, tead,“ vastas Une–Mati. „Uneliiva,
noh.“

„Ära tee!“ palus Madli. „Räägi parem üks
lugu! Räägi üks korralik unejutt!“ Une–Mati tegi
suured silmad ja pobises mokaotsast:

„Selle eest mulle küll palka ei maksta, tead.“

„Aga sa loe niisama!“ palus Madli edasi, „ilma rahata.“

„Niisama, niisama,“ oli Une–Mati kahevahel.

„Niisama ei saa enam midagi.“

Nüüd tuli Madlile nutt peale. Ta lõristas ninaga ja pisarad voolasid iseenesest.

„Ootand, oota!“ püüdis Une–Mati tüdruke lohutada. „Sellist asja pole nüüd küll ette nähtud, et lapsed magama jäädes nutaksid!“

„Mitte keegi ei räägi mulle unejuttu!“ halas Madli edasi ja Une–Mati süda hakkas sulama.

„Hea küll, ma proovin siis. Aga ainult ühe ja hästi lühikese.“ Ta mõtles jupp aega ja jäi päris tõsiseks.

„Tead, kui ma nüüd järele mõtlen, siis ei teagi ma ühtegi korralikku unejuttu.“

„Aga sa mõtle välja!“ soovitas Madli. „Võta kätte ja lihtsalt mõtle välja!“

„Hea öelda,“ kratsis Une–Mati kukalt. „Ma pean sulle siis udujuttu ajama...“

„Olgu pealegi udujutt,“ oli Madli nõus, „peaasi, et on jutt!“

Une–Mati heitis külili, seadis ennast mugavalt käsipõsakile ja püüdis kusagilt alustada:

**SUKK
JA
SAABAS**

„Elasid kord sukk ja saabas. Nad elasid sellepärast koos, et nad käisid ühes ja samas kohas tööl.“

„Mis udujuttu sa ajad!“ naeris Madli.

„Ise tahtsid ju!“ oli Une–Mati veidi solvunud.
„Mina igatahes annan endast parima.“

„Olgu,“ leebus Madli, „räägi edasi!“

„Noh, elasid siis sukk ja saabas koos ja käisid kenasti tööl. Ühel hommikul aga hakkas saabas suka kallal norima:

„Kuule sina, kas sa ennast pesed ka kunagi? Sa haised ju lausa juustu järele juba!“

„Sa nuusuta ennast!“ nähvas sukk vastu.
„Ma võin jalale kõik ära kituda!“

„Phäh!“ tegi saabas ja kriuksus omaette.
„Sa oled ju ikka pugeja olnud! Et sul auk kontsa tuleks!“

Sukk oli pisut solvunud ja kuna tal oli kontsa sees väikene auguke, siis oli ta jupp aega vait.

„Kuule,“ ütles viimaks saabas, „hakkame varbavahe juustu tegema!“ Sukk ärkas nagu unest.

„Hea mõte!“ arvas sukk ja nii tegidki nad terve päeva varbavahe juustu.

Noh, ja kui siis õhtul töölt tulles sukk ja saabas jalast võeti, minestas pere lemmik — suur kollane kass — lihtsalt ära. Kukkus külili ja ei näidanud enam elumärke.“

„Minestas juustuhaisu peale ära või?“ küsis Madli igaks juhuks üle.

„Minestas jah, tead,“ noogutas Une–Mati tõsisel ilmel.

„Edasi!“ nõudis Madli, „mis sai edasi?“

„Edasi oli nii, et sukk visati prügiämbrisse. Seal tõmbus ta kõvaks ja seis nukralt, pea musti mõtteid täis. Vahepeal püüdis ta ikka karjuda, et on kõva mees, aga keegi ei teinud temast enam välja. Saabas aga kihistas nurgas kahjurõõmsalt naerda ja näitas prügiämbri poole keelt.

Hommikul viidi sukk koos ülejäänud prahiga suure autoga prügimäele. Seal lebas ta väga kaua tuule, vihma ja päikese käes. Vahtis pilvi taevas ja kuulas, kuidas teised väljavisatud asjad oma kodu taga nutsid. Vahel tuli mõni kepiga räbalates inimene ja tonksas teiste hulgas ka tema pihta.

Ükskord võttis üks vanem naisterahvas ta isegi korraks kätte, aga kui ta oli sukka nuusutanud, langes temagi minestusse.

Nii lebaski sukk seal prügimäel vaata et kuu aega, kuni ühel hommikul kuulis jällegi automüra. Kui prügiauto oli ennast tühjaks kallanud, hakkas keegi tema kõrval tuttavalt kriuksuma:

„No olen mina ikka seltskonda sattunud!“
„Saabas! Minu kallid saabas!“ tundis sukk saapa hääle ära ja tema süda täitus rõõmuga.
„Me oleme jälle koos!“

„Koos jah, näe...” ühmas saabas oma heameelt varjates.

Sellest ongi tulnud ütlemine, et koos nagu sukk ja saabas,” lõpetas Une–Mati oma lühikese loo. „Ja kui nad veel surnud ei ole, siis elavad nad siiani õnnelikult koos.”

Une–Mati punastas veidi:

„Ma pole elu sees totramat juttu välja mõelnud, tead!”

Madli aga magas juba magusasti. Ta maigutas vaid läbi une paar korda suud ja keeras Une–Matile selja. Une–Mati vahtis liiva, mis tal siiani peos oli ja puistas selle kotti tagasi.

„Kokkuhoid ikkagi. Nii võib veel rikkakski saada, tead!” sõnas ta poolihääli ja tõttas oma toimetusi edasi toimetama.

TASKUVARAS

TARMO

JA

KOTIPOISS

KOSTJA

„Kus sa nii kaua olid?“ küsis Madli Une–Mati käest.

„Tööd tegin, tead, kuid siis muidu,“ vastas Une–Mati veidi väsinult.

„Ma pean ju kell üheksa magama, kas sa siis ei tea?“ noomis Madli Une–Matit.

„Kas sa tahad öelda, et ma peangi nüüd jääma sulle tasuta unejutte välja mõtlema?“ oli Une–Mati pahur.

„Ei, kallis Mati,“ tegi Madli mehikesele pika pai. „Ma võin sul selle eest pead silitada.“

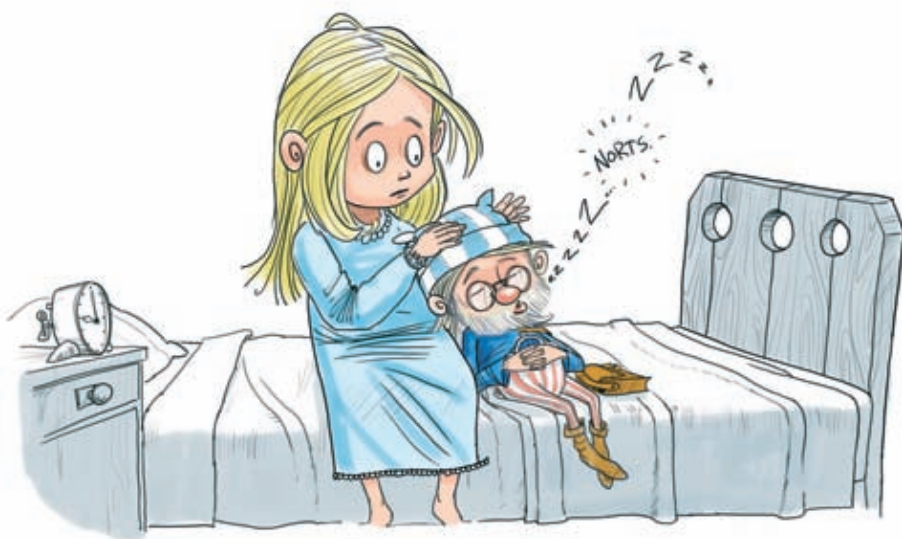
„Olgu, aga silita ikka mitu korda, eks?“ nõudis Une–Mati.

„Hea küll,“ jäi Madli nõusse ja silitas Une–Mati pead. Silitas ja silitas, kuni kuulis lõpuks vaikset norinat. Siis toksas ta Matit näpuga ribidesse:

„Kuule, nii küll ei lähe! Sina pidid ju mind magama panema, mitte mina sind!“

„Jajah,“ pomises Une–Mati, sättis ennast jällegi käsipõsakile, vaatas jupp aega kaugusse ja alustas siis uniselt oma teist udujuttu:

„Elas kord taskuvaras Tarmo. Tarmot vaevas pidevalt hirmus tung taskuid varastada. Öösiti hiilis ta vööraستesse kodudesse ja lõikas kääridega pükstel ja pintsakutel, mantlitel ja särkidel taskud küljest ära.

Kõik asjad, mis taskute sees olid, pani Tarmo ilusasti lauale ritta. Kõrvale pani veel niidirulli ja nõela, et inimesed saaksid enda riieteale uued taskud külge õmmelda. Taskud aga toppis ta oma musta nahast pauna ja lippas seejärel ööpimeduse varjus koju.

Kodus kinnitas Tarmo taskud knopkadega seinale ja vaatas neid kaua härdunud pilgul. Kõik seinad Tarmo kodus olid taskuid täis. Ta oli kuulu järgi üks tublimaid taskuvargaid linnas.

„Milleks sulle niipalju taskuid?“ küsis kord tema käest kotipoiss Kostja.

„Aga milleks sulle niipalju kotte?“ küsis Tarmo vastu.

Asi oli selles, et Kostja kogus kotte. Ka teda huvitasid ainult kotid, mitte see, mis kottide sees oli.

„Kotte kogun ma ikka selle jaoks, et neid muudkui vaadata,“ vastas Kostja. „Kogutakse ju marke ja münte ja tikutoosi etikette ja... Paljugi mis veel.“

„Jajah,“ oli Tarmo nõus. „See on ikka üks tore hobi! Onju?“

„On jah!“ oli Kostja temaga väga nõus. Tema jäi kottide riputamisest toaseintest väheks, tema riputas kotte juba pööningule ja keldrissegi.

Nii kogusidki Tarmo ja Kostja taskuid ja kotte, kuni ühel ilusal päeval koputas nende uksele politseinik Priit.

„Korjake nüüd oma kodinad kokku ja läheme vangi!“ ütles politseinik Priit.

„Miks vangi?“ küsisid Tarmo ja Kostja. „Me oleme ju ausad taskute ja kottide kogujad!“

„Sellepärast,“ vastas politseinik Priit, „et paljud inimesed ei saa enam käsi taskusse panna

ega asju kotti toppida! Sellepärast peategi karistust kandma.“

Tarmo ja Kostja mõtlesid natuke ja leidsid, et politseinik Priidu seletuses oli tõepoolest iva sees ja läksidki lõpuks hea meelega vangi.

Vangis näitasid nad ennast väga heade kommetega inimestena ja lõpuks lubati nad tööle.

Tarmo ja Kostja valisid ühel meelel oma töökohaks õmblustöökoja. Seal hakkasid nad enneolematu agarusega taskuid ja kotte õmblema.

Lõpuks olid nad õmmelnud niipalju taskuid ja kotte, et neid ei olnud enam kuhugi panna. Tarmo ja Kostja olid kohe päris õnnelikud.

„Minge nüüd ära koju!“ ütles ühel hommikul vanglaülem Tarmole ja Kostjale. „Te olete oma karistuse ära kandnud.“

Tarmo ja Kostja ei uskunud oma kõrvu.

„Kuidas koju?“ küsisid nad vanglaülemalt.

„Niisama lihtsalt,“ vastas vanglaülem, „koju ja kõik.“

Tarmo ja Kostja läksidki koju, istusid maha ja hakkasid mõtlema, et mida edasi teha. Kui taskuid ja kotte varastada, siis pannakse vangi. Kui aga taskuid ja kotte õmmelda, visatakse vangist välja.

Tuli hakata otsima uut hobi.

„Jätaks taskud ja kotid alles?“ turgatas Tarmole pähe. „Ja hakkaks koguma seda, mis on taskute ja kottide sees?“

„Tõepoolest,“ oli Kostja nõus. „Näe, vanglas-olek õpetab ka ikka midagi.“

Hakksidki Tarmo ja Kostja taskuid ja kotte tühjendama. Inimesed jäid küll paljudest asjadest ilma, aga selle—eest said nad jälle mõnuga käsi taskusse ja asju kotti toppida.

Une—Mati vahtis rahuloleva pilguga lakke ja arvas, et võibki sellega lõpetada. Siis aga küsis Madli:

„Aga mis sai politseinik Priidust?“

Une—Mati kratsis jupp aega kukalt ja jätkas siis:

„Politseinik Priit abiellus lõpuks riigikogu liikme Ritaga, kes kogus liikmeid riigikogusse. Politseinik Priidu arvates ei olnud ka see kui- gi viisakas tegevus, aga Ritat vangi panna ta ei raatsinud. Pealegi, kujutad sa ette, kui Rita oleks hakanub vanglas riigikogu liikmeid valmistama? Ja üldse, Rita oli nüüd ju Priidu naine ja kuidas sa oma naist ikka vangi paned?“

Une—Mati vaatas väikese Madli poole, aga see oli taas märkamatult magama jäänud.

„Küll on tore, et ta mu jaburaid väljamõeldisi ei kuule,“ oli Une–Mati rahul. Ta puistas järjekordse allesjäänud liivapeotäie tagasi kotti ja mõtles kor-raks kotipoiss Kostja peale:

„Küll on hea, et Kostja enam kotte ei kogu.“

Siis tuli talle korraga hirmus mõte ja ta pistis käed taskutesse. Taskuid ei olnud! Keegi oli tema taskud ära lõiganud! Ta istus kurvalt tagasi voo-dile ja taipas: Tarmo on oma vana ameti juurde tagasi pöördunud!

NAEL NIILO
JA
TEMA SUUR
UNISTUS

Une–Mati istus hingeldades Madli voodiservale:

„Täna pean ma sulle udujutu ruttu ära rääkima, muidu läheb meelest ära.“

„Kuidas nii?“ tegi Madli suured silmad, „kas sa oled siis nii vana juba, et kõik asjad niimoodi kohe meelest ära lähevad?“

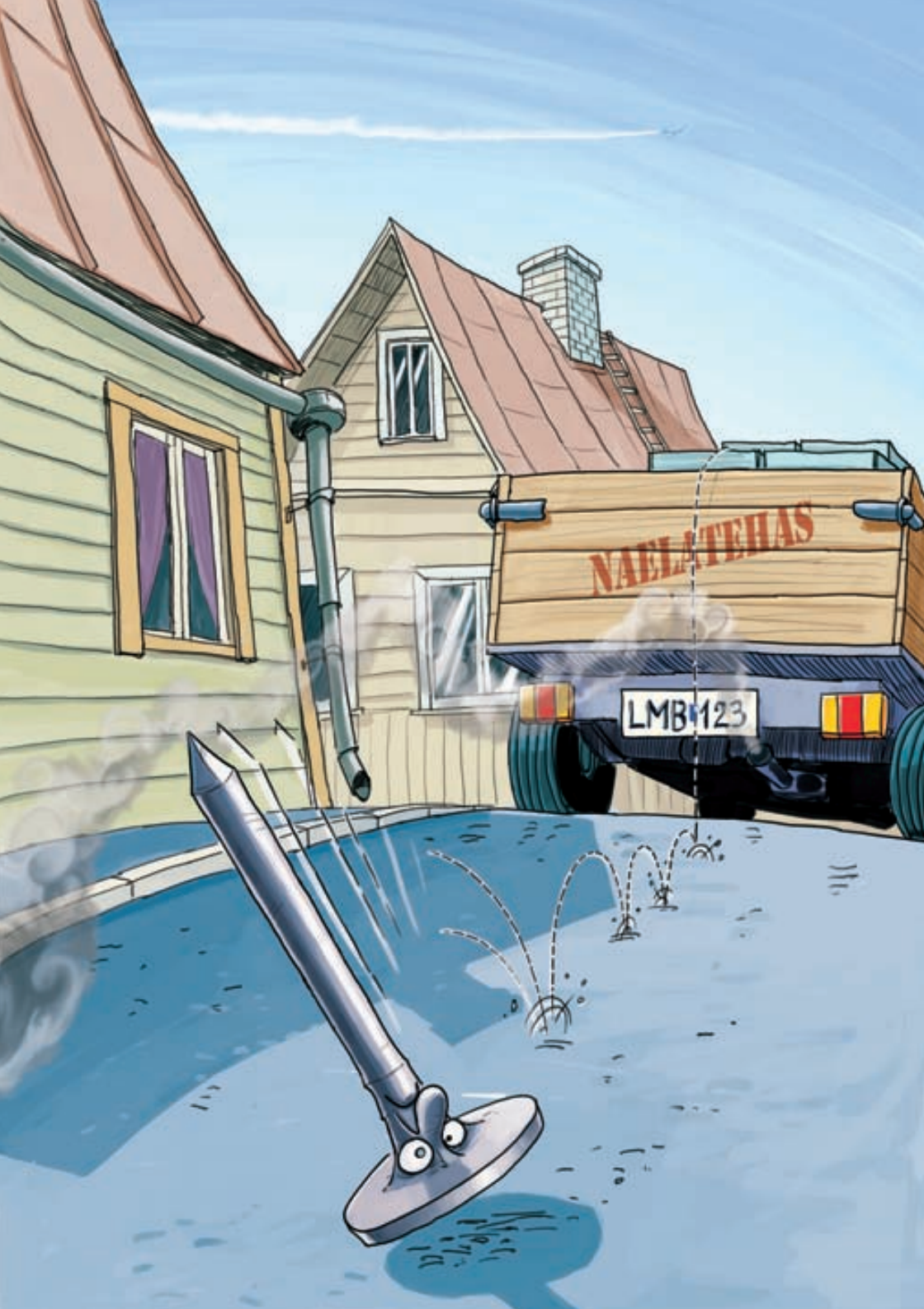
„Ma mõtlesin selle jutu just enne sinu juurde tulekut välja,“ seletas Une–Mati. „Ja alati, kui ma midagi välja mõtlen ja kohe rääkida ei saa, läheb see mul meelest ära.“

„No räägi siis ruttu!“ oli Madli uudishimulik ja võttis voodis mugava asendi sisse.

Une–Mati istus ta jalutsisse rätsepa–istesse ja hakkaski pajatama:

„Elas kord nael Niilo. Tema suurimaks unistuseks oli saada haamriga vastu pead. Niilo unistus aga ei täitunud sugugi lihtsalt.“

Kohe peale vabrikust lahkumist juhtus temaga õnnetus – ta kukkus pappkasti seest välja ja vedeles palju päevi sõiduteel.

Sealt korjas ta ühel ilusal hommikupoolikul üles möödaveerev autokumm. Kui auto peremees lõpuks Niilo tangidega kummi seest välja tõmbas, viskas ta naela suure vihaga kaugele üle õla.

Nael Niilo kukkus kõnniteele ja lebas sealgi päris mitu päeva, kuni lõpuks korjas ta üles tehnikapoiss Teet. Tehnikapoiss Teet viis nael Niilo enda koju. Kodus viskas ta Niilo vanasse kilukarpi ja pani karbi keldrisse riulile.

Õnneks ei olnud Niilo kilukarbis üksinda. Seal elasid juba ees kruvid Vinta ja Vänta, seibid Litakas ja Latakas, paks polt Paulo ja mutrid Marta, Meeli ja Minna.

„Tere,” ütles nael Niilo viisakalt. „Mina olen nael Niilo ja minu suurimaks unistuseks on saada haamriga vastu pead.”

„Tere,” jorises polt Paulo bassihäälega. „Mul on vint vigane. Kui keegi mind vindikeerajaga üle ei keera, ei saa ma kunagi naist võtta. Minu unistuseks on mutter Martaga abielluda, aga me ei sobi puht mehaaniliselt kokku.”

„Ahsoo,” vangutas nael Niilo pead. „Kurb, väga kurb.”

„Meie oleme kruvid Vinta ja Vänta,” kostus karbi teisest küljest. „Meie oleme kõverad ja meie ei unista enam millestki.”

„Meie jäime lihtsalt üle!” kilkasid seibid Lita-
kas ja Latakas.

Nael Niilo jäi nukraks. Temal endal ei olnud
ju mitte midagi viga, ta oli lihtsalt karbist välja
kukkunud.

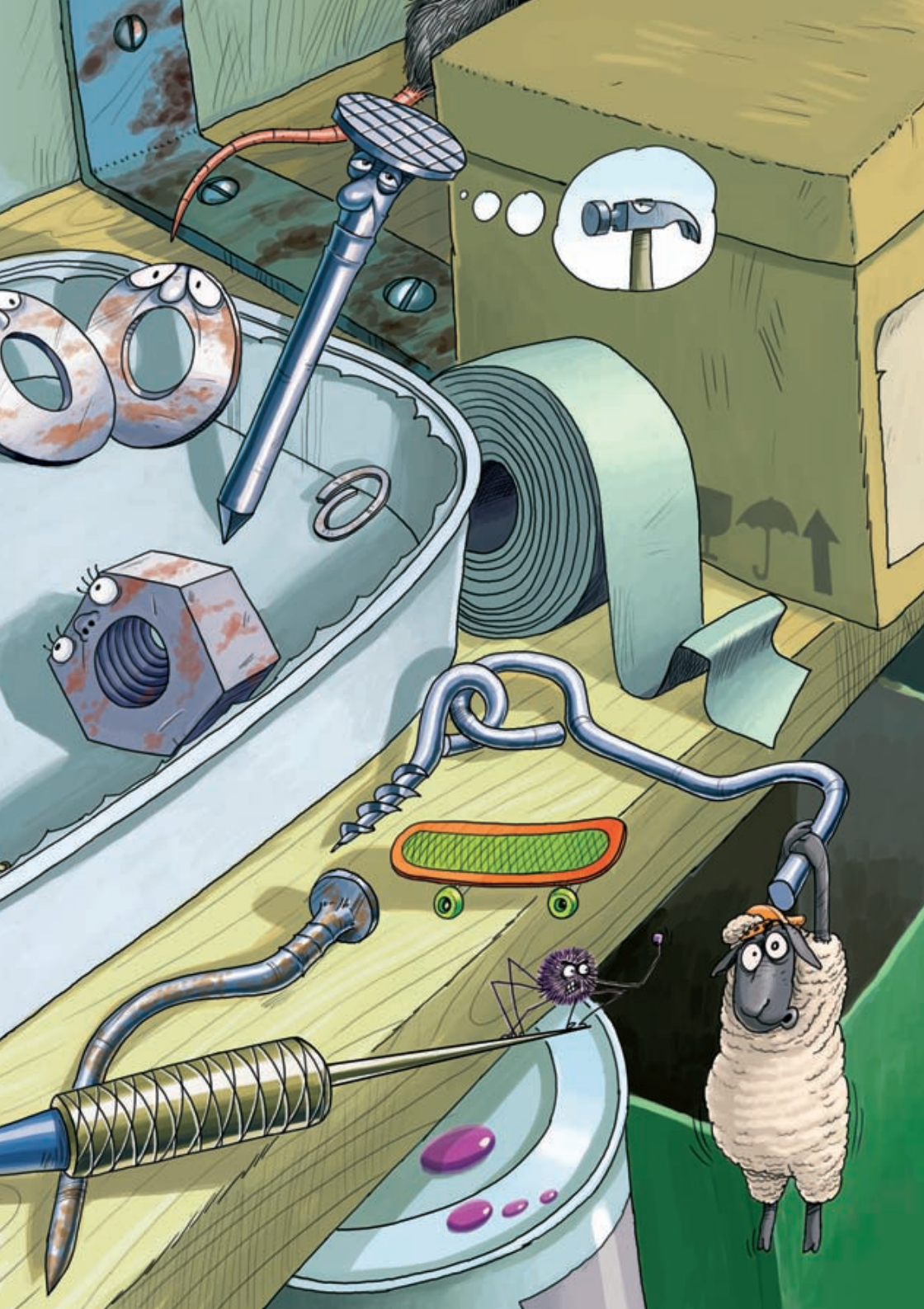
Nii elas nael Niilo oma kaaslastega kilukarbis
palju–palju päevi. Lõpuks hakkas ta üha rohkem
kattuma roostega ja peagi oli ta päris punane.
Kilukarbi elanikud olid juba ammu kaotanud loo-
tuse oma unistuste täitumiseks.

Siis aga, ühel ilusal kevadisel hommikul,
avanes kriuksatusega keldriuks. Kõik kohad said
silmipimestavat valgust täis ja trepist astus alla
tehnikapoiss Teet. Teet otsis midagi riulitelt. Ta
nihutas karpe ja purke, tõstis küünlajuppe ja tiku-
toose ja lõpuks võttis kätte kilukarbi!

Kilukarbi elanikel jäi süda seisma.

„Käes!” rõõmustas tehnikapoiss Teet. Ta
urgitses oma määrdunud sõrmega nael Niilo teis-
te hulgast välja ja jooksis trepist üles. Keldriuks
käis pauguga kinni ja kilukarbielanikud ohkasid
raskelt. Teet aga kükitas poolelioleva koerakuudi
kõrvale, pani Niilo otsapidi vastu lauajuppi ja viru-
tas suure punase varrega haamriga — „Põmaki!”.
Otse nael Niilo pea pihta.

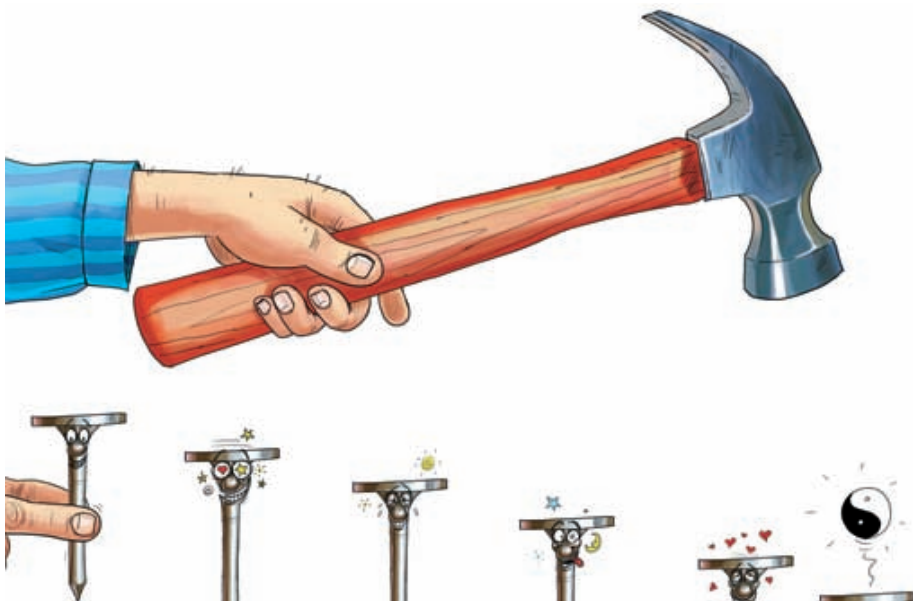

Nael Niilol lendasid silmist sädemed. Tal oli väga hea olla. Ja Teet muudkui lõi ja lõi — „Põmaki!” ja „Põmaki!”. Niilole meenusid pikad kilukarbis veedetud päevad ja kui ta lõpuks üleni puidu sisse sai, oli ta maailma kõige õnnelikum nael.“

Une–Mati naeris ise kõva häälega ja lõi kätega põlvede pihta plaksu. Kui ta naerupisarad silmanurgast ära pühkis ja Madli poole vaatas, magas see jällegi magusat und.

„Huvitav, mis ma selle kokkuhoitud uneliivaga lõpuks peale hakkan?“ arutles Une–Mati endamisi. „Hakka või uneliivalosse ehitama...“

Ta tõusis, viskas koti selga ja ruttas edasi tööle.

J A A G U P
J A
H E N D R I K

„Tere, Madli!”

„Tere, Une–Mati!”

„Tead, täna räägin ma sulle hoopis sellest, mis ma viimati unes nägin. Tahad?”

„Aga kas see unenägu on ikka ka selline naljakas ja totter?”

„Minu arust küll,” sügas Une–Mati kukalt.

„Noh, siis lase tulla!”

„Nägin mina niisiis unes,” alustas Une–Mati, „et külastasin ühte poissi nimega Hendrik, kellel oli magamajäämisega raskusi.

Hendrik oli muidu üks täitsa tore poiss. Talle meeldis väga laulda. Ta tegi ise ka laule ja kuna ta tegi neid laule mõnikord õhtul hilja, siis oli tal unehäired. Üldiselt oli Hendrik eestlane, aga kui ta laulis, muutus ta mõnikord soomlaseks. Väga raske oli siis vahet teha, mis keeles ta laulis — kas eesti või soome keeles. Aga see polnudki nii tähtis.

Tähtis oli see, et Hendrikule meeldis mööda katuseid ringi käia. Räägitakse, et ta olevat korra isegi päris Karlssonit kohanud. Tõelist Karlssonit katuselt. Too olevat Hendrikule korraks isegi propellerit laenanud ja Hendrik olevat teinud katuste kohal korraliku tiiru.”

„Kas sina tunnend Karlssonit?” küsis Madli.

„Kahjuks ei tunne,” tunnistas Une–Mati.
„Vaata, Karlsson on pärit korralikust jutust, aga mina olen udujutust.”

„Ära kurvasta,” lohutas Madli, “küll sa ükskord Karlssonit ka kohtad!”

„Hea küll,” ütles Une–Mati ja jätkas oma udujuttu:

„Kui Hendrik juhtus mõnikord katuseharjalt alla vaatama, tundusid autod ja inimesed ime-tillukesed. Öösel aga tundus talle, et tähed on palju lähemal kui maa pealt vaadates.

Hendrik ise tahtis ka täheks saada. Suureks ja säravaks täheks keset taevalaotust. Aga tähti oli nii palju, et ta oleks taevas nende hulka ära kadunud. Seepärast pidigi ta edasi ikka Hendrik olema, mööda katuseid kõndima ja laule tegema.”

„Soome laule?” küsis Madli.

„Ei, ikka eesti laule, aga pisut soomekeelse kõlaga.”

„Hea küll, mis siis edasi sai?”

„Ühel öösel, kui Hendrik jälle mööda katuseid käis, kohtas ta Jaagupit. Jaagup oli poiss, kellele samuti meeldis laulda ja laule teha.

Paljud rääkisid, et Jaagup on väga Hendriku moodi. Ainuke erinevus oli see, et Jaagup ise ei teadnudki, et ta mööda katuseid jalutab. Ju ta siis käis unes ringi.

„Tere, Jaagup!” hõikas Hendrik. Jaagup aga magas sügavalt ja ei teinud Hendrikust väljagi.

Hendrik võttis tal õrnalt küünarnuki alt kinni ja talutas pööninguluugist alla. Sealt jõudis Jaagup juba ise kenasti tänavale. Hendrik vaatas Jaagupit kõrgelt ülevalt ja lehvitas innukalt. Jaagup oli ülevalt vaadates väga naljakas — selline tilluke ja väga lühike.”

„Räägi veel Jaagupist!” nõudis Madli.

„Olgu,” jätkas Une–Mati. “Kui Jaagup paras-

jagu ei maganud ja mööda katuseid ei käinud, nägi ta imelikke asju.

Näiteks nägi ta ükskord suvel, keset juulikuud, et lumi on maas. Ta nägi seda kohe päris selgelt. Päike lõõskas taevas, ilm oli väga soe, puud olid rohelised ja linnud laulsid. Suvi, nagu suvi ikka. Ainult lumi oli maas.

Kõikjal kõrgusid lumehanged ja keegi oli õitsva roosipõõsa kõrvale isegi lumememme teinud. Jaagupile tundus, et lumememm näitab talle pidevalt salamahti keelt.

Ta astus memme juurde ja patsutas tal suu lund täis.”

„Ja mis siis Hendrikust ja Jaagupist edasi sai?” küsis Madli juba veidike unise häälega.

„Edasi sai niipalju, et Hendrik ja Jaagup kasvasid suureks ja hakkasid rock–muusikuteks. Hendrik tegi valmis laulu, mille pealkirjaks oli „Kõnnin katuseid mööda” ja Jaagup tegi laulu pealkirjaga „Juulikuu lumi”.

Ja mitte keegi ei osanud isegi mitte kahtlustada, et Hendrik lapsena mööda katuseid käis või et Jaagup juulikuus lund nägi.”

„Aga kust sina seda tead?” küsis Madli.

„Mina nägin seda unes, ma ju ütlesin,” vastas Une–Mati.

„No on sul ikka totrad unenäod!” arvas Madli.

„Midagi pole teha, ise ju tahtsid...” Une–Mati kõlgutas voodiserval jalgu ja pakkus siis Madlile:

„Vaata sina paremaid unenägusid! Miks pean mina sulle omasid rääkima?”

Aga Madli nohises taas kord magada. Võib–olla nägi ta unes midagi väga tarka.

KOMMIONU

ALBERT

Väike Madli oli juba Une–Mati jaburate juttudega niivõrd ära harjunud, et ei esitanud enam eriti palju küsimusi. Hea, et Une–Mati niigi palju püüdis ja talle ikka mõne loo välja mõtles. Olgugi, et ta jutud veidi jaburad olid, ikkagi jutud.

„Kuidas meil siis täna läheb?“ küsis Une–Mati ja kõigutas Madli voodiserval jalgu.

„Täitsa hästi!“ vastas Madli ja tegi Une–Matile pika–pika pai.

„Muide,“ vaatas Une–Mati Madlile otsa, „tänapäevane lugu ongi mul pikkadest–pikkadest paidest.“

„Ahsoo?“ oli Madli põnevil.

„Ja–jaa,“ venitas Unemati. „Mina räägin sulle nüüd ühest päkapikust ja tema juhtumistest.“

„Hea küll,“ oli Madli valmis kuulama ja pani pea padjale.

„Elas kord paksu metsa sees päkapikk Albert,“ alustas Une–Mati mahedal häälel.

„Tema ainsaks tööks oli küpsetada maitsvaid saiaid. Albert oli heasüdamlik päkapikk ja müüs oma saiaid väga odavalt — ainult kolm hästi pikka pai iga saia eest.“

„Ma tean seda päkapikku!“ kilkas Madli. „Ta on pärit ühest laulust!“

„Ehhee,“ vehkis Une–Mati tõrjuvalt kätega,

„sina tead laulust, aga mina tundsin teda isiklikult ja tean ka kõike seda, mis väljaspool laulu toimus.“

„Ah nii?“ muutus Madli uudishimulikuks. „No räägi siis!“

Ja Une—Mati jutustaski edasi:

„Albertil oli naine Klaara ja kaks pisitütart. Naine oli Alberti lahkuse peale pahane:

„Mis sa neid saiu muudkui küpsetad, kui selle eest midagi ei saa. Otsi endale üks korralik töö, mis pere ära toidab!“

Albert tõmbus naise jutu peale mossi ja hakkas veel rohkem saiu tegema. Ta tegi niipalju saiu, et jäi lugematust hulgast pikkadest paidest lõpuks kiilaks. Juuksed kulusid tema pealae pealt lihtsalt ära.

„Mulle aitab!“ teatas Klaara ühel hommikul ja pakkis kohvri kokku.

„Me sõidame lastega ema juurde. Sina mõtle siin niikaua elu üle järele ja helista, kui oled targemaks saanud.“

Albert istus voodiservale ja kurvastas kolm päeva järjest. Siis võttis ta mütsi ja tahtis pähe panna. Müts aga libises kiilaspea pealt muudkui maha. Albert vaatas peeglist ja pidi endale tunnistama:

„Ma olen vana, paks ja kiilakas päkapikk!
Kes niisugust tööle võtab?!”

Kurbi mõtteid mõlgutades ja müts peos, jõudis Albert lõpuks Jõuluvana kontori ukse taha.

„Mis on, Albert?” küsis Jõuluvana ja sirutas ennast mugavalt kõrge seljatoega nahktugitoolis välja.

„Kas saiade küpsetamine ei toida enam ära?”

„Vaata, kallis Jõuluvana,” vastas Albert, „toidab ära küll, aga juuksed viis peast ja naise viis ka kodunt ära.”

„Ahsoo,” mõmises Jõuluvana, „või sedapsi on siis lood.”

„Sedapsi, jah,” kurtis Albert. „Äkki on sul mulle mõni tööots pakkuda?”

Jõuluvana mõtles natuke ja pakkuski:

„Mul on puudu piilujatest ja kommijagajatest.” Ta naeris ise nende naljakalt kõlavate ametite üle ja selgitas siis lähemalt:

„Sa pead akende taga passima, kas lapsed pahandusi ei tee. Kui mõni võrukael väga ulakas on, siis temale sussi sisse kommi ei pane. On selge?”

„Täitsa klaar!” vastas Albert ja võttis tööotsa vastu.

Juba tükk aega enne jõulusid hakkasid levima jutud, et liikvel on kiilakas päkapikk, keda hüütakse Nuhk Albertiks.

Albert aga tegi oma tööd korralikult ja neid komme, mis tal ulakatest lastest üle jäid, püüdis ta ausalt ja avalikult headele lastele pakkuda. Ta pakkus kommi otse tänaval ja parkides, koolimajade treppidel ja üldse — kus juhtus.

Kuna aga inimesed on vahel väga õelad, siis hakkas peagi levima ka jutt, et Nuhk Albert on poole kohaga Kommionu.

Kommionuks kutsutakse sellist kurja onu, kes lapsed kommipakkumisega kodust eemale meelitab. Tihti eksivad siis lapsed ära ja sellest tuleb tavaliselt suurt pahandust.

„Ma ei ole Kommionu!” püüdis Albert ennast õigustada. “Ma olen lihtsalt kiilakas päkapikk, kes pakub halbadest lastest üle jäänud komme headele lastele!”

Mõned jäid Albertit uskuma, mõned mitte. Kõige õelamad näitasid talle ikkagi näpuga järele:

„Näe, Nuhk Albert läheb! Kommionu!”

Lõpuks sai heasüdamlikul Albertil mõõt täis ja ta pani jõulupäkapiku ameti maha. Võttis oma kompsud kaenlasse ja läks tagasi metsa.

Jõuluvana juures väljateenitud raha eest os-

tis ta endale paruka ja hakkas jälle maitsvaid saiu küpsetama.

Läbielatud raskused olid aga Alberti targe- maks teinud. Nüüd küsis ta saiapätsi eest ainult ühe hästi pika pai. Teise ja kolmanda pai asemel aga küsis ta kummagi arvelt 50 senti.

Nii sai päkapikk Alberti pagariäri peagi jalad alla. Mõne kuu pärast hakkas ta juba uut maja ehitama. Aasta pärast tuli tagasi ka Alberti naine Klaara koos kahe tütrenupukesega.

Ühel ilusal päeval tundis Albert, et on jälle õnnelik. Naise tungival nõudmisel vahetas ta ka ainukese allesjäänud hästi pika pai 50–sendise vastu välja ja ostis perele uue auto.

Kuulujutud Nuhk Albertist ja Kommionust aga liikusid veel kaua ringi. Albert ise aga ei teinud sellest üldsegi välja ja küpsetas muudkui maits- vaid saiu.“

Une–Mati lõpetas oma loo pika ohkega ja istus tükk aega vaikides. Lõpuks vaatas ta Madli poole ja märkas üllatusega, et see ei magagi veel.

„Miks sa ei maga?“ küsis Une–Mati.

„Ma ei saa, mul hakkas vahepeal vaesest heasüdamlikust päkapikust nii kahju, et nutt kipus kohe peale.“ Ta vaatas natuke aega lakke ja esitas siis küsimuse:

„Kas Albert jäigi kiilakaks?“

Une–Mati mõtles natuke aega järele ja vastas:

„Ei jäänud. Albertile istutati pähe kolmkümmend tuhat juuksekarva ja need olid seal veel kõvemini kinni kui tema enda vanad pärisjuuksed. Selline juuste istutamine on jube kallis, aga väga rikkad inimesed võivad seda endale lubada. Loomulikult siis ka väga rikkad päkapikud.“

Nüüd jäi Madli süda rahule ja ta vaatas rahulolevalt lakke. Une–Mati aga kasutas hetke ja püstitas talle märkamatult uneliiva silma. Mõne hetke pärast nohiseski Madli magada ja Une–Mati kohendas talle teki õrnalt lõua alla.

**HEAD
INIMESSED**

Seekord säras Une–Mati nagu pühademuna. Tal oli pool juttu juba ette valmis mõeldud.

„Tsau, Madli!“

„Tsau! Miks sa täna nii heas tujus oled?“

„Ah, tead, hakkan ennast juba päris kõva tegijana tundma.“

„Mis see tähendab?“ küsis Madli.

„Noh, see tähendab seda, et kui ma veel siin sinuga jändan, siis olen varsti kirjanik valmis.“

„Jaa–jaa,“ oli Madli sama meelt, „lase aga tulla!“

Une–Mati tegi tähtsa näo ette ja vaikis natuke aega niisama, et tähtsam tunduda. Lõpuks ta alustas:

„Häid inimesi peab tikutulega taga otsima,“ seletas mulle vanaema, kui ma veel väike olin. „Ja kõikse paremad inimesed elavad ikka maal. Need linnavurled – need on ära ülbeks kätte läinud puha.“

„Mina, väike Une–Mati, läksingi siis oma aruga otsima. Häid inimesi, muidugi. Võtsin tikud ka taskusse kaasa.“

„Misjaoks?“ küsis Madli.

„Noh, ikka selleks, et häid inimesi tikutule valgelt näha oleks.“

„Ahah, õige jah,“ noogutas Madli.

„Peale pikka käimist jõudsin ühte metsa-äärsesse tallu ja koputasin uksele. Mitte keegi ei tulnud avama. Eks nad olid põllu peal tööl või tont teab kus. Mõtlesin, et ootan nad ikka ära ja heitsin heinaküüni heinte sisse pikali. Arutlesin seal siis omaette maast ja ilmast, nuusutasin heina lõhna ja jäin lõpuks magama.

Kui ükskord silmad lahti tegin, oli ümberringi pime.

„Kas tõesti on juba öö?“ mõtlesin. Võtsin taskust tikud ja tõmbasin ühe põlema. Ühtegi head inimest ei olnud näha. Ainult heinad. Pingutasin silmi ja vahtisin enda ümber — ei kedagi.

Tuli hakkas juba sõrmi põletama ja ma pidin tiku käest ära viskama. See aga, kurinahk, kukkus heinte sisse ja kus siis tõusis sealt leek!

Oh sina püha müristus! Ma panin jooksu, nii mis jalad võtsid ja ei saanud enne pidama, kui talu juba kaugel seljataga oli. Vaatasin siis üle õla ja mis ma nägin — küün oli üleni leekides ja majagi võttis juba tuld.

Hämmastava kiirusega põleski kõik lõpuks maatasa. Head inimesed vist ka.“

„Aitab!“ segas Madli pahaselt vahele. „See ei ole ei udujutt ega unejutt, see on mingi õudukas juba!“

„Oota,“ püüdis Une–Mati olukorda päästa.
„Ma pole veel lõpetanud!“

Une–Mati püüdis kõigest väest oma jutule ilusat järke välja nuputada, aga see ei olnud sugugi nii lihtne.

„Noh, läksin mina siis tagasi, et vaatan, kas ja mis. Jõudsin just mahapõlenud majani, kui metsa poolt hakkas kostma hirmsat kisa ja sõimu. Sealt nad tulid — kõik see heade inimeste pere.

Tulid juurde, vaatasid mahapõlenud maja, vaatasid mind. Siis jälle maja ja siis jällegi mind. Vaata nüüd läks alles lahti! Pereisa tuli ligi ja äigas mulle sellise tou, et isegi halvad inimesed oleksid kadedusest lõhki läinud.

Lõpuks astusid ka kolm perepoega ligi ja kus kukkusid nüpeldama! Nii korralikku keretäit pole ma enne ega pärast saanud.

Püüdsin küll seletada, et olen Une–Mati ja olen veel väike ja lollike, aga kus sa sellega. Kõige lõpus äigas veel pereema ka korraliku tulise ja ime oli, et mulle üldse hing sisse jäi.

Madlil hakkas Une–Matist kahju ja ta tegi mehikesele õrna pai.

Une–Mati oli loosse nii sisse elanud, et kipus nuuksuma.

„Ma ei otsi enam kunagi tikutulega ühtegi head inimest taga,“ ütles ta otsustavalt ja lõristas ninaga.

„Mõnikord võivad ka head inimesed päris korraliku keretäie anda, näe...”

Selle jutu peale ei saanud Madli kohe mitte kuidagi silma kinni ja Une–Mati pidi talle ka seekord ikkagi liiva silma raputama.

„Ilusaid unenägusid, hea inimene!” silitas ta Madli heledat peakest ja jäi ise magama. Ta oli lugude väljamõtlemisest lõpuks väga ära väsinud.

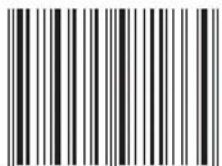
SISUKORD

UNE–MATI, MADLI JA LAMBAD	3
SUKK JA SAABAS	11
TASKUVARAS TARMO JA	
KOTIPOISS KOSTJA	19
NAEL NIILO JA TEMA SUUR UNISTUS	29
JAAGUP JA HENDRIK	39
KOMMIONU ALBERT	49
HEAD INIMESED	61

ISBN: 978-9985-9718-6-4

9 789985 971864